



JOSEP M. JAUMÀ

Traductor i autor teatral
josepmjauma@gmail.com

7È ANY DE *MARAGALL A CASA*

Tot començà en una de les tradicionals i multitudinàries trobades nadalenques de la família Maragall a la casa de l'avi, a Sant Gervasi. Era l'any 2009, i algú, segurament Pere Maragall, preguntà de quina manera podria contribuir la família en la commemoració del centenari del poeta que s'estava preparant per a l'any 2011.

Jo havia llegit en alguna banda el suggeriment de Glòria Casals –la gran experta en Maragall– sobre la conveniència de rescatar la figura de l'home que havia quedat com soterrada sota la del seu «personatge», i vaig proposar alguna mena de record biogràfic. No pas una biografia en tota la línia (que encara no existeix, i que requeriria bastant més que uns pocs mesos). No: simplement presentar alguns dels trets més rellevants de la persona, tant de la seva vida privada com de la seva participació en la pública a través dels poemes, articles, discursos, cartes, etc. Va semblar bé.

Vaig passar-me l'any següent llegint i rellegint tot el que em queia a les mans sobre Maragall. Allò que més buscava ho vaig trobar a la seva rica correspondència. Se m'acudí que allò que escrivia al seu corresponsal podria ser transformat, mitjançant un canvi mínim (canviant el «tu» per un «vosaltres»), en quelcom adreçat a un públic més general. D'aquí en sortí la idea de fer-ne una representació. La primera intenció va ser fer-la al Palau Moja, on hi hauria l'exposició del centenari (que després aniria a la Biblioteca Nacional, a Madrid), però no fou possible. Aleshores se'ns acudí fer-ho al menjador de la casa Maragall mateixa, a l'espai on cada dia, a les 5 de la tarda, prenien el te. Per què no imaginar que la funció representava aquesta trobada diària amb els parents i amics que s'hi reunien a passar una estona? (En algunes funcions del primer any vam, efectivament, servir un te, però l'enrenou de plats, tasses, culleres i el soroll consegüent van fer que ho deixéssim córrer).

A la «maragallada» nadalenca de l'any següent vaig repartir un guió provisional amb els textos que havia recollit. Però resultava massa llarg: hauria durat unes tres hores; calia retallar-lo, per dolorós que fos. Un monòleg no hauria de passar d'una hora i quart.

Donava la casualitat que jo col·laborava, des de feia deu anys, amb l'excel·lent directora de teatre Dolors Vilarasau, en una obra que encara representem cada any a Sant Cugat. Ella va ser decisiva

per donar al text la tercera dimensió escènica: cada escena (infància, joventut, casament, etc.) havia de tenir un to, un *color* particular; crec que s'aconseguí. Però... i els passos d'una escena a l'altra? Em semblava més difícil. En els assaigs, la Dolors i i el bon amic i millor actor Jep Barceló (que feia de protagonista en una altra obra meva, que també es representa cada any) van saber trobar la manera de com introduir unes pauses senzilles i eficaces.



Jep Barceló caracteritzat com a Joan Maragall.
Fotografia de Mané Espinosa



Quedava un punt per resoldre; al text, hi apareixien altres personatges: el pare, l'esposa, Unamuno, etc. També fou la Dolors qui trobà la solució encertada: només apareixerien les seves veus. Això suposava, però, la presència d'un tècnic de so. Millor: així podríem afegir-hi també sons i música de fons. Joan Alavedra, gran especialista en aquest tema, aportà músiques de l'època i belles partitures originals.

L'estrena va ser per als assistents al Congrés Internacional sobre Maragall que se celebrà a la Universitat de Barcelona a finals de setembre del 2011. Amb la directora de la Biblioteca de Catalunya, Dolors Lamarca, que ens encomanà el seu entusiasme i donà totes les facilitats, vam decidir que faríem un parell de funcions setmanals, pensades sobretot per a la família i amics, fins al 20 de desembre, aniversari de la mort del poeta.



Jep Barceló caracteritzat com a Joan Maragall.
Fotografia de Mané Espinosa

La sorpresa fou majúscula quan, a les primeres funcions, sense haver-ne fet cap mena de propaganda, omplíem a vessar cada dia. Al menjador hi caben quaranta persones, però alguns dies n'encabíem –com a sardines– fins a quaranta-cinc. Vam haver d'ampliar el nombre de funcions a tres per setmana, per a les quals calia haver reservat amb antelació, però encara així sovint teníem *overbooking*, i més d'una vegada vam haver de deixar gent al carrer. Un drama.

L'èxit inesperat continuà tot el primer any i bona part del següent. Amb el pas del temps, l'afluència de públic, naturalment, ha anat minvant, cosa gens estranya tenint en compte que les arques no ens han permès de pagar mai cap anunci a la premsa. Ara, en el 7è any, fem una funció fixa cada primer dilluns de mes (el segons, si aquell és festiu), i tantes altres com ens demanen (que solen ser dos o tres per mes) per a grups, en els dies i hores que els convé, sempre que això sigui possible. Hi ha grups que ens visiten regularment: l'Escola de la Dona, universitaris, Gent Gran de la Universitat, Centres Cívics, grups de lectura, corals, alguna escola...Crec poder manifestar honestament que després de la funció tothom ens diu (sovint emfàticament) que els ha agradat molt i que n'estan molt agraïts.



Jep Barceló caracteritzat com a Joan Maragall.
Fotografia de Mané Espinosa



Creiem que no només es tracta d'un homenatge merescut al poeta, sinó que és una contribució al coneixement de la nostra història social, política i cultural. Per això ens sap tant de greu no haver aconseguit arribar als estudiants de batxillerat d'instituts i col·legis. No seria, per a aquests nois i noies de 16-18 anys, una manera de rebre de primera mà una classe de literatura i història de la ciutat i del país? La resposta que hem rebut d'alguns professors és que ja van massa enfeïnats. Malament, si tanta feïnada no els dóna el temps per reflexionar una mica sobre el propi passat cultural. Si aconseguíssim que vinguessin, fariem un col·loqui al final de l'obra i els passàriem un qüestionari per treballar-lo després a casa o a classe. Encara hi confiem.

Hem rebut suports externs: la Biblioteca de Catalunya i l'Arxiu Joan Maragall anuncien l'obra a les seves pàgines web. També ho fan la Institució de les Lletres Catalanes, la Conselleria d'Ensenyament, el Consorci Educatiu de Barcelona, el Consorci de l'Escola Cristiana, l'Associació d'Escriptors, l'Associació «Espais Escrits», etc. L'Ajuntament de Barcelona ens concedí unes subvencions que van ajudar a eixugar una part dels deutes contrets, i ara, la responsable del Projecte de la UNESCO «Barcelona Ciutat Literària», Marina Espasa, ens ha promès que el donaran a conèixer com un dels actes literaris de la ciutat –el record d'un dels seus escriptors més il·lustres.

No sé si ens adonem prou que, amb aquest donar vida a la casa d'un escriptor, som pioners a tota Europa. Existeixen moltíssimes cases d'escriptors arreu: la casa de Goethe a Frankfurt, la de Dickens a Londres, la de Víctor Hugo a París... Però, en elles, s'hi ofereix poc més que un espai, uns mobles, unes fotografies, quadres i objectes personals; com a màxim, un guia disfressat d'època! Qui sap si algun dia optaran per explicar la casa a partir, com ho fem nosaltres, dels escrits i les vivències de l'escriptor que hi va viure, i que és el que dóna sentit a tot plegat.

No podria *Maragall a casa* ser ofert als turistes cultes que ens visiten i que existeixen, persones interessades en descobrir, ni que sigui una mica, la llengua, la literatura, la història d'una ciutat i un país on passen els dies de vacances? Amb una senzilla cinta electrònica que subtitulés el text en anglès (per exemple), i amb la imprescindible difusió pel Consorci de Turisme, no ajudaríem a fer més present l'obra d'un dels nostres escriptors i a reforçar el valor del nostre país i de la seva cultura?

Per acabar, no puc deixar d'agrair la col·laboració que –a banda de les persones ja mencionades– hem rebut i rebem d'Eugènia Serra, directora de la Biblioteca de Catalunya; d'Esther Vilar, responsable de l'Arxiu Joan Maragall; de Francisco Bellido, tècnic de so i llum sempre al peu del canó; de Nani Valls que ajudà amb la il·luminació; i de Mònica Batlle, gestora de l'espectacle i guia d'aquella casa on havia jugat de petita perquè era la casa dels seus avis.

Si voleu més informació, consulteu la nostra pàgina web:
www.maragallacasa.cat